

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม การศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ นับว่ามีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของมวลมนุษยชาติเป็นอย่างมาก ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีสารสนเทศนี้เพื่อเป็นการรองรับกับสภาพสังคมสารสนเทศ (information society) และโลกาภิวัตน์ (globalization) โดยการติดตั้งและให้บริการระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น อินเทอร์เน็ต (Internet) ขึ้น เครือข่ายนี้ช่วยให้บุคคลต่างๆ สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้สะดวกและรวดเร็วในทุกรูปแบบทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ปัจจุบันการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์มากขึ้นทั้งในด้านการประกอบธุรกิจ การค้า การสื่อสาร และการศึกษา เป็นต้น โดยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากประมาณ 4.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2534 เป็นถึง 300 ล้านคนในปัจจุบัน และท่ามกลางประโยชน์และบริการต่างๆ ที่มีอยู่มากมายในอินเทอร์เน็ตนั้น บริการหนึ่งที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างสูงในการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลจำนวนมากของอินเทอร์เน็ตได้คือ บริการเวิลด์ไวด์เว็บ “World Wide Web” หรือ Web หรือ WWW ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือในการให้ข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจ และมีประโยชน์กว้างขวางในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้อินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดมิติใหม่ในการสื่อสารข้อมูลและความรู้ โดยใช้เวลาในการถ่ายทอดและแพร่กระจายสารสนเทศลดน้อยลงมาก อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์สามารถสื่อสารความรู้และความคิดได้ในทันทีที่พบข้อมูลใหม่และยังสามารถกระจายความรู้จากผู้เขียนและแหล่งผลิตต่างๆ ได้อย่างแพร่หลายทั่วโลก (ศิริพร สุวรรณะ, 2543, หน้า 38)

ปัจจุบันมีการนำเวิลด์ไวด์เว็บไปใช้ประโยชน์กันอย่างกว้างขวางในรูปแบบของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยอาจเป็นการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ใหม่ของบริษัท ข้อมูลของบริษัทไปยังลูกค้า ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชน ดังนั้นจึงถือว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารบนเวิลด์ไวด์เว็บนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมปัจจุบัน จากสภาพปัจจุบันพบว่า

ผู้จัดทำเว็บไซต์ขึ้นเป็นจำนวนมาก (ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์, 2543, หน้า 1) นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์ (Websites) ใหม่เกิดขึ้นทุกวัน จึงมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตามเมื่อเดือนธันวาคม 2543 จากการศึกษาพบว่าจะมีเว็บไซต์ใหม่เกิดขึ้นประมาณ 15 เว็บไซต์ต่อวัน หรือ 600 เว็บไซต์ต่อเดือน หรือ 7,200 เว็บไซต์ต่อปี (สุริย์พร ใหญ่สง่า, 2543, หน้า 147) แต่ละเว็บไซต์จะมีเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์ในการเผยแพร่สารสนเทศแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถจำแนกได้ตามผู้ผลิตดังนี้คือ สถาบันการศึกษา บริษัทองค์กรธุรกิจ และหน่วยงานราชการ เป็นต้น (ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์, 2543, หน้า 20)

สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการนำเอาระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการลักษณะของการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ต สำหรับโรงเรียนในประเทศไทยได้มีเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย (schoolnet) ที่จัดตั้งโดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตในโรงเรียน ปัจจุบันมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดมากกว่า 7,500 โรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้โรงเรียนทั่วประเทศได้เข้าร่วมโครงการ จากการศึกษาเว็บไซต์ของโรงเรียนในประเทศไทยและต่างประเทศพบว่า ส่วนใหญ่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน แผนภาพ โครงสร้างและกิจกรรมต่างๆของนักเรียน ข้อความจากผู้บริหารโรงเรียน การประชุมและสัมมนา เนื้อหาวิชาการ และอื่น ๆ นอกจากนี้จากการศึกษาของผู้วิจัยพบที่ยังไม่มีการวิเคราะห์เว็บไซต์ของโรงเรียนเหล่านี้ เพื่อนำผลการวิเคราะห์นั้นไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงรูปแบบ เนื้อหาสารสนเทศที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ดังกล่าว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์เว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้จัดทำเว็บไซต์ ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนา ปรับปรุงรูปแบบ และการนำเสนอเนื้อหาสารสนเทศบนเว็บไซต์ ตลอดจนเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้จัดทำ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุนการจัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียนให้มีคุณภาพสูง ได้มาตรฐานทัดเทียมกันยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งข้อมูลในการพิจารณาสืบค้น ข้อมูลจากเว็บไซต์ของโรงเรียนต่าง ๆ แก่ผู้เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียน ครู ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเนื้อหาสารสนเทศที่น่าเสนอบนเว็บไซต์ของโรงเรียนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษารูปแบบสารสนเทศที่น่าเสนอบนเว็บไซต์ของโรงเรียนในประเทศไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาและรูปแบบของการนำเสนอสารสนเทศบนเว็บไซต์ของโรงเรียนในประเทศไทย จำแนกตามประเภทของโรงเรียน และรูปแบบการจัดการศึกษา
4. เพื่อศึกษาปัญหาของการจัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียนจากผู้จัดทำ (web master)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพของการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบของสารสนเทศบนเว็บไซต์ของโรงเรียนในปัจจุบัน
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้จัดทำเว็บไซต์ในการวางแผน กำหนดรูปแบบ และเนื้อหาสารสนเทศบนเว็บไซต์ของโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา
3. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นแหล่งข้อมูลส่วนหนึ่งในการพิจารณา ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับเว็บไซต์ของโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ เช่น นักเรียน ครู ผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน เป็นต้น

สมมติฐานของการศึกษา

1. ประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีเนื้อหาสารสนเทศแตกต่างกัน
2. ประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีรูปแบบสารสนเทศแตกต่างกัน
3. ระดับการศึกษาของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีเนื้อหาสารสนเทศแตกต่างกัน
4. ระดับการศึกษาของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีรูปแบบสารสนเทศแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของการนำเสนอสารสนเทศบนเว็บไซต์ของโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาในประเทศไทย ว่านำเสนอเนื้อหาประเภทใดบ้าง เช่น ประวัติความเป็นมา บุคลากร หลักสูตร เนื้อหาทางวิชาการ บทความ ข่าว ผลงานนักเรียน กิจกรรม ห้องสมุด การแนะนำหนังสือใหม่ และมุมบันเทิง เป็นต้น
2. การวิเคราะห์รูปแบบจะครอบคลุมถึงลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอสารสนเทศบนเว็บไซต์ของโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ การจัดวางโครงสร้าง การใช้

เทคโนโลยีสื่อประสม การเชื่อมโยงสารสนเทศ การบริการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การสนทนา การติดต่อผู้จัดทำ การปรับปรุงข้อมูล เป็นต้น

3. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือเว็บไซต์ของโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาในประเทศไทย ที่ปรากฏอยู่ในช่วงระยะเวลา 1 ตุลาคม 2544 – 1 กุมภาพันธ์ 2545 รวมระยะเวลา 5 เดือน สำหรับปัญหาในการจัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียนได้ศึกษาจากจำนวน 832 เว็บไซต์ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบได้จำนวน 277 เว็บไซต์

4. ตัวแปรในการวิจัย

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

4.1.1 ประเภทของโรงเรียน

4.1.1.1 โรงเรียนรัฐบาล มีจำนวน 209 แห่ง

4.1.1.2 โรงเรียนเอกชน มีจำนวน 68 แห่ง

4.1.2 ระดับการจัดการศึกษา

4.1.2.1 ประถมศึกษา

4.1.2.2 มัธยมศึกษา

4.1.2.3 ประถมและมัธยมศึกษา

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ เนื้อหาและรูปแบบสารสนเทศที่นำเสนอบนเว็บไซต์ของโรงเรียนโรงเรียนในประเทศไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิเคราะห์เนื้อหาเว็บไซต์ของโรงเรียนในประเทศไทยนั้นเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ไม่ได้ศึกษาเชิงคุณภาพของเว็บไซต์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนในประเทศไทย หมายถึง สถานศึกษาระดับหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ให้การศึกษาอบรม และจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา ที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และจัดทำเว็บไซต์เพื่อนำเสนอสารสนเทศที่ปรากฏอยู่ในช่วงเวลา ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2544 – 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ในการวิจัยครั้งนี้จะกำหนดระดับชั้นของโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1 โรงเรียนประถมศึกษา คือ สถานศึกษาที่เปิดสอนชั้นสูงสุดไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา คือสถานศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (สายสามัญ)

1.3 โรงเรียนแบบผสม เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (สายสามัญ) ในโรงเรียนเดียวกัน

2. ประเภทของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่มีสังกัดแตกต่างกันในงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็นโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน

3. รูปแบบการจัดการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดรูปแบบการศึกษาแตกต่างกัน แบ่งออกเป็นโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนแบบผสม คือโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

4. เว็บไซต์ หมายถึง ตำแหน่งหรือที่อยู่ในระบบเวิลด์ไวด์เว็บ ประกอบด้วยโฮมเพจ และเว็บเพจที่แสดงสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

5. เนื้อหาของสารสนเทศ หมายถึง ประเภทของเนื้อหาที่นำเสนอบนเว็บไซต์ของโรงเรียนในประเทศไทย เช่น ประวัติความเป็นมา บุคลากร หลักสูตร เนื้อหาทางวิชาการ ข่าวผลงานนักเรียน กิจกรรม ห้องสมุด การแนะนำหนังสือใหม่ มุมบันเทิง เป็นต้น

6. รูปแบบของการนำเสนอสารสนเทศ หมายถึง รูปแบบต่าง ๆ และลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอสารสนเทศบนเว็บไซต์ของโรงเรียน เช่น การจัดวางโครงสร้าง การใช้เทคโนโลยีสื่อประสม การเชื่อมโยงสารสนเทศ การบริการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การสนทนา การติดต่อผู้จัดทำ การปรับปรุงข้อมูล เป็นต้น

7. ภาษา หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการนำเสนอสารสนเทศบนเว็บไซต์ของโรงเรียนที่ปรากฏอยู่ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ